

Náhrada škody, renta za pomoc jiných osob

Jestliže ani po léčbě poškozený nedosáhne soběstačnosti v péči o sebe a svou domácnost a je nucen vyhledat pomoc třetích osob, nelze se dlouhodobě zcela spoléhat a využívat rodinné a přátelské solidarity při bezplatné péči o postiženého, vymyká-li se rozsah péče únosné míře pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu. Je věcí poškozeného, jaký způsob zajištění péče o svou osobu si dále zvolí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 81/2013, ze dne 25.6.2013)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce M. R., zastoupeného JUDr. M. C., advokátkou se sídlem P., proti žalované A. pojišťovně, a.s., se sídlem P., o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 27 C 161/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2007, č. j. 23 Co 355/2007-144, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2007, č. j. 23 Co 355/2007-144, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. 3. 2007, č. j. 27 C 161/2004-111 v zamítavém výroku II. o věci samé a v závislých výrociích o nákladech řízení, se zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 15. 3. 2007, č. j. 27 C 161/2004-111, ve výroku I. uložil žalované pojišťovně povinnost zaplatit žalobci 1.938.600,- Kč, ve výroku II. žalobu na placení měsíční renty 14.580,- Kč od 18. 6. 2003 do právní moci rozsudku s 2 % úrokem z prodlení zamítl a dále rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalobce jako spolujezdec ve vozidle řízeném S. J. utrpěl při dopravní nehodě dne 18. 6. 2003 zranění, jehož následky ztěžují jeho život, trpí stálými bolestmi, je ochrnutý na dolní končetiny, inkontinentní. Jedná se o poškození s trvalými následky s nepříznivou prognózou dalšího vývoje. Při běžných činnostech je žalobce odkázán na pomoc další osoby, což zhoršuje i jeho psychický stav. Nárok na náhradu škody uplatnil z titulu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku proti příslušné pojišťovně. Soud žalobci přiznal náhradu za ztížení společenského uplatnění zvýšenou podle § 7 odst. 3 vyhl. č. [440/1991](#) Sb. na pětinásobek, po odpočtu 10 % podílu žalobce na vzniku škody. Nárok na placení renty za pomoc jiných osob, uplatněný z důvodu nesoběstačnosti žalobce při běžných činnostech, soud posoudil podle ust. § 449 obč. zák. a dospěl k závěru, že žalobce není aktivně legitimován, neboť požaduje náhradu za plnění, které mu poskytují formou osobní péče jeho přítelkyně S. J. a její matka. Žalobci jako příjemci takového plnění škoda nevzniká, on sám žádnou fyzickou práci ani finanční prostředky na tuto pomoc nevynakládá.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 10. 2007, č. j. 23 Co 355/2007-144 (ve spojení s opravným usnesením ze dne 17. 10. 2007, č. j. 23 Co 355/2007-147), rozsudek soudu prvního stupně v napadeném zamítavém výroku II. potvrdil, ve výrociích o nákladech řízení jej změnil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že žalobci, jenž bezúplatně přijímá péči dalších osob, odškodnitelná újma nevzniká. Uvedl, že je-li požadována náhrada škody, je třeba tvrdit a prokázat vznik hmotné či nehmotné újmy vyčíslitelné v penězích, žalobci však újma v majetkové sféře nevzniká. Svůj nárok opírá o skutečnosti (pomoc při osobní hygieně, při oblékání, zajišťování nákupů, vedení domácnosti apod.), zohledněné v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění. Soud prvního stupně proto správně neshledal nárok na náhradu nákladů podle § 449 obč. zák. důvodným.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení jeho aktivní legitimace a namítá, že soudy nesprávně vyložily ust. § 449 obč. zák., když uzavřely, že aktivně legitimováni jsou výlučně osoby v něm uvedené, a nikoliv poškozený. Poukazuje na rozsah svého poškození v důsledku úrazu, který utrpěl ve věku 22 let, a na to, že je odkázán na péči třetích osob, které jsou sice oprávněny požadovat příslušnou náhradu, avšak to nevyklučuje nárok poškozeného. S odkazem na rozhodnutí bývalého NS ČR sp. zn. 3 Cz 49/71 uvádí, že náklady spojené s údržbou domácnosti, jež za poškozeného vykonává jiná osoba, jsou podřaditelné pod nárok na náhradu věcné škody. Navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. pro právní otázku předpokladů nároku podle § 449 obč. zák. a dovolání rozsudkem ze dne 30. 11. 2010 zamítl. Za podstatné skutkové zjištění pro rozhodnutí podle § 449 obč. zák. považoval okolnost, že žalobce žádné prostředky na zajištění své péče nevynakládá, takže ve smyslu § 449 odst. 3 obč. zák. se jemu nemohou hradit náklady, které nevynaložil. Právní názor odvolacího soudu i soudu prvního stupně na otázku aktivní legitimace žalobce k uplatnění nároku na náhradu nákladů podle § 449 obč. zák. shledal správným; dodal, že v dané věci zákon nezakládá poškozenému ani osobám o něj pečujícími nárok na požadované plnění. Kromě náhrady za ztrátu na výděleku (§ 445 obč. zák.) zákon nepřiznává poškozenému nárok na peněžitý důchod do budoucna, a pod § 449 obč. zák. nejsou podřaditelné náklady na zajištění pomoci při životních úkonech poškozeného či chodu jeho domácnosti, a pokud dovolatel poukazoval na rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cz 49/71, v něm je řešen jiný nárok - na náhradu škody z pracovního úrazu podle zákoníku práce (ve znění účinném do konce r. 2006), podle něž vedle náhrady účelně vynaložených nákladů spojených s léčením má poškozený též nárok na náhradu věcné škody, do níž se zahrnují i náklady vznikající tím, že pro následky pracovního úrazu nemůže obstarávat svou domácnost, kterou před úrazem obstarával. V daném případě se však nárok žalobce řídí občanským zákoníkem a na občanskoprávní nárok žalobce nelze aplikovat dřívější ani nyní platné pracovněprávní předpisy, upravující nároky zaměstnanců při pracovních úrazech a nemocech z povolání.

Na základě ústavní stížnosti podané žalobcem byl nálezem Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11, uvedený rozsudek Nejvyššího soudu zrušen s tím, že bylo porušeno vlastnické právo stěžovatele. V odůvodnění nálezu senát Ústavního soudu porovnal právní úpravu odpovědnosti za škodu v občanskoprávní a pracovněprávní oblasti se závěrem, že výčet nároků při poškození zdraví je v zákoníku práce širší, neboť za věcnou škodu vzniklou pracovníkovi v souvislosti s pracovním úrazem je považována i náhrada nákladů, jež musí poškozený vynaložit na obstarání prací v domácnosti, které po úrazu již nemůže vykonávat a jež jsou vykonávány příslušníkem rodiny nad míru uvedenou (tehdy) v § 19 a 35 zákona o rodině (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cz 49/71 ze dne 21. 1. 1972). Zatímco v pracovněprávní oblasti jsou odškodňovány veškeré náklady, v odvětví občanského práva je náhrada nákladů vynaložených na péči o poškozeného a o jeho domácnost přiznávána pouze po dobu léčby a po jejím skončení již nikoliv. Senát Ústavního soudu dovedl, že v daném případě nelze sice nárok uplatněný žalobcem jako tzv. renta zahrnout pod náhradu nákladů léčení ani jej směřovat s náhradou za ztížení společenského uplatnění, avšak vzhledem k tomu, že ve své podstatě jde o náhradu majetkové újmy vzniklé vynaložením finančních prostředků na zajištění základní obsluhy poškozeného, jež nahrazuje jeho dřívější soběstačnost, je nutno pojem skutečné škody (§ 442 odst. 1 obč. zák.) vykládat extenzivněji ve smyslu zahrnutí všech ostatních nákladů, kterým byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s jednáním škůdce, jako se tento přístup v jiné souvislosti uplatňuje v judikatuře soudů, kdy např. za skutečnou škodu se považují vyšší náklady vynaložené na vypůjčení osobního vozu po dobu opravy vlastního poškozeného vozu ve srovnání a náklady, které by poškozený jinak vynaložil na provoz svého automobilu. Nárok žalobce uplatněný tzv. rentou je podle závěrů Ústavního soudu samostatným nárokem na náhradu skutečné škody, který lze uplatnit v rámci náhrady škody na zdraví. K tomuto závěru vedla Ústavní soud i zásada

jednotnosti a bezrozpornosti právního řádu, jež zapovídá odlišný přístup k obdobným právním institutům v jednotlivých právních odvětvích, a není proto důvod poskytovat nižší stupeň ochrany jen proto, že občanské právo ochrannou funkci výslovně neplní. Jestliže ani po léčbě poškozený nedosáhne soběstačnosti v péči o sebe a svou domácnost a je nucen vyhledat pomoc třetích osob, nelze se dlouhodobě zcela spoléhat a využívat rodinné a přátelské solidarity při bezplatné péči o postiženého, vymyká-li se rozsah péče únosné míře pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu. Dle závěrů Ústavního soudu je věcí poškozeného, jaký způsob zajištění péče o svou osobu si zvolí, a protože tato renta nahrazuje majetkovou újmu (skutečnou škodu dle ust. § 442 odst. 1 obč. zák.), neuplatní se zde § 449 odst. 3 obč. zák., ale je dána aktivní legitimace postiženého bez ohledu na to, zda o něj bezplatně pečuje osoba blízká či nikoli. Ústavní soud přitom zdůraznil, že tento nárok je situován do podmínek výrazné nesoběstačnosti poškozeného v základních úkonech osobní obsluhy a péče o domácnost, v nichž by přenesení zátěže na osoby blízké představovalo neúměrné břemeno přesahující rámec solidarity.

Jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu, otázka aktivní legitimace k uplatnění nároku žalobce, o jehož nesoběstačnosti není pochyb, na náhradu nákladů k zajištění péče o svou osobu a o domácnost, je v této věci závazným způsobem vyřešena. Zbývá posoudit výši nároku žalobce, a to paušální částkou, odpovídající základním zásadám, vysloveným Ústavním soudem ohledně rozsahu náhrady a v daném případě i rozsahu, v jakém si žalobce škodu spoluzpůsobil (§ 441 obč. zák.), samozřejmě s přihlédnutím k těm dávkám ze sociálního systému či jiných veřejných prostředků, které z důvodu závislosti na pomoci jiné osoby poškozený pobírá.

Z uvedených důvodů dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)